

Participatie waarom en hoe?

HENK IS EEN ECHT
PARTY-CIPATIE BEEST

Participatiehefboom Methodes

PARTICIPATIE: WAAROM EN HOE?

1 LOKAAL SOCIAAL BELEID

1.1 EEN UITDAGING VOOR IEDEREEN...

lokale welzijnsveld

Het lokaal sociaal beleid concreet vormgeven is een enorme uitdaging voor iedereen die erbij betrokken is, moet en wil zijn. En dat zijn: de Vlaamse overheid, de lokale besturen, alle publieke, semi-publieke en private welzijnsactoren én de burger. Zowat iedereen op en rond het welzijnsveld dus, en daar gaat het net om.

unieke kans

Vandaag is het lokale welzijnsveld vaak omvangrijker dan je denkt. Onder meer door de mist in het aanbod en de werkwijzes, lopen onbekende diensten en organisaties elkaar voor de voeten. Of ze geven de bal niet aan elkaar door. Zo krijg je overbevolking aan de ene kant van het veld en blinde vlekken ergens anders. De zijlijn blijkt dan weer van ongezien belang. Het publiek probeert angstvallig te volgen, maar mist veeleer vaak dan zelden het doel van al die bewegingen op het veld.

alle burgers

Het lokaal sociaal beleid kan daar verandering in brengen. Want hoewel lokale besturen het als een verplicht nummertje kunnen ervaren, is het, mits het organiseren van participatie, een unieke kans om de samenwerking tussen verschillende essentiële actoren op een hoger en efficiënter niveau te tillen en het aanbod af te stemmen op de werkelijke noden en behoeften van de lokale bevolking.

1.2 ...ZEKER VOOR MENSEN MET MINDER BEHARTIGDE BELANGEN

specifieke aandacht voor groepen met minder behartigde belangen

In tegenstelling tot het vroegere SIF wil het lokaal sociaal beleid vandaag aandacht hebben voor alle burgers van de lokale bevolking. Het heeft echter nog steeds specifieke aandacht voor groepen met minder behartigde belangen.

Deze groepen maken deel uit van de lokale bevolking en vormen doorgaans het hoofdpubliek van de sociale dienstverlening. Maar hun stem wordt zelden gehoord. Omdat het Decreet Lokaal Sociaal Beleid net ongelijkheid wil tegengaan, vertrekt het Project¹ waarbinnen de Participatiehefboom kadert, heel specifiek vanuit participatie van groepen met minder behartigde belangen. Want alles wat het Project rond participatie voor deze groepen aanbiedt, kan verruimd worden voor sterkere groepen.

Wie zijn dan die mensen met minder behartigde belangen? Mensen met minder behartigde belangen worden meestal met achterstelling op meerdere beleidsdomeinen geconfronteerd. Bijvoorbeeld kansarme alleenstaanden, die ook op het gebied van huisvesting of op sociaalpsychisch vlak met achterstelling kampen. Ook al hebben ze er voornamelijk individueel mee te maken, zij staan niet alleen in zo'n situatie. Ook vele anderen hebben het moeilijk om dezelfde grondrechten te realiseren.

Hun stem wordt onvoldoende gehoord en hun belangen te weinig verdedigd. Daarom spreken we van groepen mensen met minder behartigde belangen.

Die groepen kunnen bijvoorbeeld zijn: mensen in armoede, laaggeschoolde langdurig werklozen, kansarme ouderen of allochtonen, mensen zonder papieren, thuislozen, sociale huurders, kamerbewoners, woonnomaden, vereenzaamden, (ex-)gedetineerden, (ex-)psychiatrische patiënten, minder mobiele personen, langdurig zieken en nog vele anderen.

Deze groepen worden bij het opstellen van een diensten- en doelgroepenmatrix² ter voorbereiding van een beleidsplan lokaal sociaal beleid vaak per beleidsdomein geclusterd. In onderstaand voorbeeld geven we groepen mensen weer die groepen met minder behartigde belangen kunnen zijn. De lijst is tijds- en plaatsgebonden en dus niet indicatief!

In het voorbeeld zijn de groepen enkel op één beleidsdomein geclusterd. In de praktijk kunnen zij uiteraard op meerdere beleidsdomeinen voorkomen.

Armoede

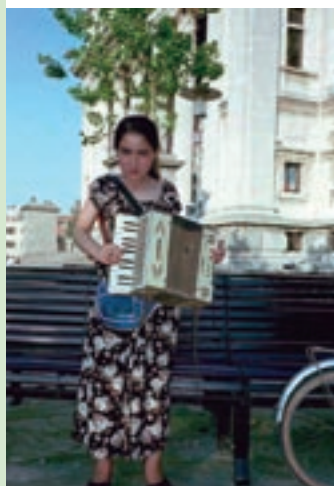
- Mensen in armoede
- Meervoudig achtergestelden
- Laaggeschoolde langdurig werklozen
- Kansarme ouderen
- Kansarme jongeren
- Kansarme allochtonen
- Mensen met een laag inkomen
- Kansarme alleenstaanden
- Eenoudergezinnen
- Andere...

Huisvesting

- Asielzoekers
- Erkende vluchtelingen
- Mensen zonder papieren
- Thuislozen
- Woonwagengewoners
- Aandachtswijkbewoners
- Kansarme dorpsbewoners
- Sociale huurders
- Kamerbewoners
- Woonnomaden³
- Andere...

Sociaalpsychisch

- Vereenzaamden
- (Ex-)gedetineerden

² Voor het opstellen van een diensten- en doelgroepenmatrix voor het lokaal sociaal beleid, zie: Keygnaert I. (2005) Participatie van groepen met minder behartigde belangen aan het Lokaal Sociaal Beleid: De Participatieplan-leidraad, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Cel Lokaal Sociaal Beleid & partners. Zie ook: Vormingsmap Planning (2004), Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Cel Lokaal Sociaal Beleid & partners, D/2004/3241/266.

³ Woonnomaden zijn mensen die telkens wanneer verschillende problemen zich accumuleren en zij die niet meer kunnen beheersen, verhuizen en zo in een spiraal van problemen-verhuizen-problemen-verhuizen terechtkomen.

Participatiehefboom Methodes

PARTICIPATIE: WAAROM EN HOE?

- (Ex-)delinquente jongeren
- (Ex-)psychiatrische patiënten
- (Ex-)bijzondere jeugdzorgcliënten
- Mensen met een handicap
- Minder mobiele personen
- Langdurig zieken
- Andere...

2. PARTICIPATIE VAN GROEPEN MET MINDER BEHARTIGDE BELANGEN

Het 'Decreet⁴ Lokaal Sociaal Beleid' wil de toegang van elke burger tot de economische, sociale en culturele grondrechten waarborgen⁵. Het gaat onder meer om het recht op menswaardig leven, arbeid, onderwijs en kwaliteitsvolle huisvesting. Om zulke punten te realiseren, is zowel voor het lokale bestuur, de derde actoren als voor de burger een belangrijke taak weggelegd. Het is dan ook van groot belang dat al de actoren goed samenwerken, eventuele veronderstellingen over de andere doelgroepen en concurrentiedrang laten varen en hun aanbod zowel op elkaar als op de behoeften van de bevolking afstemmen.

Het is geen gemakkelijke opdracht, maar het organiseren van participatie kan hier het uitgelezen antwoord bieden. Participatie is namelijk niet alleen een middel waarmee mensen binnen het volledige proces van een beleidscyclus grondrechten verwerven, uitoefenen en laten gelden; het is ook een beleidsinstrument dat daarvoor het kader schept.

2.1 DE MEERWAARDE VAN PARTICIPATIE

principiële en pragmatische keuze

Participatie is zowel voor groepen burgers, het bestuur als de samenleving een principiële en pragmatische keuze⁶. De principiële keuze vertrekt vanuit een visie op democratie, erkenning van rechten, samenleving en burgerschap. De pragmatische keuze vertrekt vooral vanuit een kijk op kwaliteit en efficiëntie. Dit lichten we verder toe.

burgerschap

Burgers hebben het recht om over de inrichting en vormgeving van de samenleving mee te beslissen. Als burgers basisrechten verwerven en uitoefenen, hebben ze deel aan het beleid. Dat wil zeggen dat ze baat hebben bij het gevoerde beleid. Wanneer ze echter ook actief participeren en opkomen voor hun basisrechten door zelforganisatie en medezeggenschap, nemen ze ook deel aan het beleid. Zo geven burgers het beleid mee vorm en beleven ze dus ook actief hun burgerschap⁷.

beleidsinstrumenten

Voor het lokale bestuur is participatie als beleidsinstrument ook een manier om tot goede beleidsvoering te komen. Het verhoogt de effectiviteit, de efficiëntie en de kwaliteit van het beleid. Het schept namelijk een groter draagvlak voor het beleid en kan kostenbesparend werken door het verhoogde gevoel van veiligheid en samenhang bij de burger. Voor de groepen burgers biedt het een kanaal

4 Decreet betreffende het Lokaal Sociaal Beleid, 19 maart 2004, Parlementair Stuk 1777 nr. 8. Memorie van toelichting: zie Parlementair stuk 1777 nr. 1.

5 Zie: Belgische Grondwet, Artikel 23 en Artikel 24 §3.

6 Naar: Verbeke L. (1998). Bewoners: partners in stedelijke vernieuwing. Handleiding voor de opmaak van een geïntegreerd lokaal beleidsplan i.h.k.v. SIF, KBS, Brussel.

7 Naar: Bouverne-De Bie M. (2003). Participatie, een kenmerkend perspectief op samenlevingsopbouw. Uit: Handboek voor samenlevingsopbouw, Die Keure. En naar: Baert H. & Gehre G (1998). Beleidsparticipatie van gebruikers in welzijnsbeleid en welzijnsvoorzieningen, KUL, Leuven.

om hun belangen adequaat te beschermen⁸.

De meerwaarde van participatie vertaalt zich ook in termen van algemeen samenlevingsbelang. Participatie zorgt bij de burger voor een verhoging van het verantwoordelijkheidsgevoel en de eigenwaarde. Ze worden mondiger en door de ontplooiingskansen die participatie op individueel en maatschappelijk vlak biedt, zien mensen zich gesterkt in hun eigen toekomstperspectief binnen de maatschappij. Zo is participatie ook een instrument dat versterkend werkt voor de hele samenleving⁹.

samenlevingsbelang

Vooraf voor groepen met minder behartigde belangen betekent participatie meer toegang tot de grondrechten. Volgens het 'Decreet Lokaal Sociaal Beleid' is het de kerntaak van de Vlaamse overheid én van de lokale besturen om 'te waken over het wegwerken en vermijden van ongelijke toegang en ongelijke uitoefening van de grondrechten door burgers. Dit betekent ook dat alle burgers aangemoedigd en ondersteund worden om hun rechten uit te oefenen en dat op alle beleidsdomeinen aandacht moet gaan naar het bereiken van kwetsbare groepen¹⁰.'

Het lijkt ons dan ook inherent aan de opdracht van elk bestuur (lokaal, provinciaal, Vlaams) om voorwaarden te scheppen opdat ook groepen met minder behartigde belangen op een volwaardige manier kunnen deelhebben en deelnemen aan alle fasen van de beleidscycli¹¹ van het lokaal sociaal beleid en dit op alle beleidsdomeinen die voor hen van belang zijn.

voorwaarden te scheppen

Idealiter dragen alle inspanningen van zowel het lokaal bestuur als de bevolking bij tot de ontwikkeling van een duurzame participatieve beleidsvoering die de gemeente of stad kenmerkt.

2.2 BELEIDSPARTICIPATIE

Participatie kun je in elk stadium van de beleidscyclus organiseren.

In de voorbereidings- en de analysefase kun je bijvoorbeeld de antwoorden op de volgende vragen beogen. Zien de doelgroepen hiaten in de resultaten van de diensten- en doelgroepenmatrix? Kunnen zij knelpunten aangeven in verband met de bereikbaarheid en toegankelijkheid van een dienst? Beantwoordt het bestaande aanbod aan hun werkelijke behoeften?

elk stadium van de beleidscyclus

In de fase van beleidsbepaling kunnen doelgroepen mee doelstellingen formuleren en prioriteiten stellen, gestoeld op hun eigen ervaringsdeskundigheid. Dit kunnen kleine (maar belangrijke) zaken zijn, zoals: in de wachtzaal van het sociaal huis geen nummertjes hoeven te trekken, maar wel bij naam

⁸ Naar: Engelen E.R. & Sie Dhian Ho M (2004). Democratische vernieuwing, luxe of noodzaak? Uit: De staat van de democratie. Democratie voorbij de staat?, Amsterdam University Press.

⁹ Naar: Bouverne- De Bie M., (2003), idem.

¹⁰ Memorie van Toelichting bij het Decreet Lokaal Sociaal Beleid, 2.1.1 Lokaal sociaal beleid, de sociale grondrechten als uitgangspunt, p. 20.

¹¹ Naar De Rynck F. & Kalk E.: Aanbevelingen voor lokale en centrale overheden, hst 13 uit: Burgerbetrokkenheid en bewonersparticipatie in de Vlaamse steden, Task Force Stedenbeleid, Thuis in de Stad, Brussel, 2002.

Participatiehefboom Methodes

PARTICIPATIE: WAAROM EN HOE?

genoemd worden. Of grotere ingrepen als het meebeslissen over de uitbouw, inrichting, invulling en het beheer van een nieuw buurtcentrum.

In de uitvoering kunnen zij mee verantwoordelijk zijn voor bijvoorbeeld het hertalen van brochures of het vrijwillig openhouden van de ontmoetingsruimte in het buurtcentrum.

Als het beleid geëvalueerd wordt, kunnen zij een representatief antwoord bieden op de vraag of de genomen maatregelen werkelijk een verschil hebben uitgemaakt.

Daarnaast kan je bepalen om participatie ad hoc of duurzaam uit te werken.

Naar gelang de doelgroep, het beleidsthema, de timing, het aantal deelnemers, de participatiegraad en het participatie-

duurzaam of ad hoc

effect die je beoogt, bepaal je dan met welke participatiemethodes of -vormen je aan de slag gaat.

Dit kunnen bijvoorbeeld structurele participatiekanalen zoals bewonersplatforms of buurtbudgetten zijn. Wanneer je voor tijdelijke participatieprojecten opteert, kun je bijvoorbeeld een reeks 'Open Space'-sessies over de prioritaire beleidsthema's voor het lokaal sociaal beleid via de grondrechtenbenadering of een 'DIP' omtrent de verfraaiing van de leefomgeving opzetten. Ten slotte kun je ook kiezen voor eenmalige participatieactiviteiten zoals een 'Café Dialoog' of een 'Straat-en pleinpanel'.

Wat je er ook uitkiest, je hebt altijd oog voor de lokale contexten en doelgroepen. Met andere woorden: een participatiemethode mag nog zo goed uitgewerkt zijn, die kunnen toepassen in de lokale context met een specifieke doelgroep, vraagt heel wat vaardigheden zoals empathie, flexibiliteit, respect voor en kennis van de leefwereld van mensen met minder behartigde belangen en groepsdynamica, procesbegeleiding enzovoort.

3 PARTICIPATIE ORGANISEREN: VAARDIGHEDEN

verschillende drempels

Participatie van groepen met minder behartigde belangen verloopt niet vanzelf. In de praktijk worden deze groepen geconfronteerd met verschillende drempels die beleidsparticipatie bemoeilijken. Door rekening te houden met die drempels bij het organiseren van participatie, kun je de participatiekansen van groepen met minder behartigde belangen aanzienlijk vergroten.

3.1 GROEPEN MET MINDER BEHARTIGDE BELANGEN BEREIKEN

Via traditionele communicatie- en informatiekanaal bereik je weinig groepen met minder behartigde belangen. Kies daarom voor een aangepaste wervingsstrategie die rekening houdt met de eigenheden van je beoogde doelgroep(en).

Enkele tips.

groepsgebeuren

Participatie is in de eerste plaats een uitgesproken groepsgebeuren. Mensen verenigen zich om samen hun stem sterker te doen klinken en hun belangen te verdedigen. Doordat mensen deel uitmaken van een grotere groep staan ze sterker in het overleg met overheden en organisaties. Een groep creëert een gevoel van veiligheid, waardoor participatie als minder bedreigend wordt ervaren. Tenslotte kom je in groep niet alleen tot betere analyses en voorstellen omdat groepsleden ervaringen en kennis delen en zo gezamenlijke kennis construeren.

bestaande groepen

Het eerste aanknopingspunt om in jouw gemeente groepen met minder behartigde belangen te bereiken, is dan ook op zoek te gaan naar bestaande groepen. Zo bestaan er in veel gemeenten georganiseerde verbanden zoals bewonersgroepen of cliëntengroepen, verenigingen waar armen het woord nemen en welzijnsschakels. Ook formele participatiekanalen zoals een ouderenadviesraad of een permanent armoedeoverleg zijn een goed startpunt om mensen te bereiken. Door gebruik te maken van zulke formele participatiekanalen en georganiseerde groepen, kun je relatief snel een bepaalde groep mensen bereiken.

Uiteraard zijn er ook heel veel mensen met minder behartigde belangen die nog niet aan één of andere groep deelnemen. Dat zijn dan in feite de mensen met de minst behartigde belangen. Het is van groot belang om de nodige randvoorwaarden te scheppen, opdat ook deze mensen kunnen participeren.

vindplaatsgericht

Hierbij ga je best vindplaatsgericht te werk. Dat wil zeggen dat je de mensen opzoekt op de plekken waar ze zich bevinden. Goede aanknopingspunten om met hen in contact te komen, zijn bijvoorbeeld de wachtruimte van het OCMW, dokterspraktijken en apothekers, organisaties zoals Kind en Gezin en de CAW's, winkels, cafés, sociale restaurants, scholen, moskees en kerken, rusthuizen, thuis... Je kunt het via verschillende wervings- en participatievormen aanpakken. Zorg er sowieso voor dat het op een hartelijke manier gebeurt. Bij een koffie en een gebakje heeft toch iedereen meer zin in een gesprek? Schep deze sfeer bewust en neem ze gewoon zelf mee.

persoonlijk contact

Of je nu georganiseerde of niet-georganiseerde groepen wil bereiken, verkies persoonlijk contact boven schriftelijke communicatie. Spreek daarvoor vertrouwens- en sleutelfiguren in de groepen aan en ga na hoe je de mensen het best kunt bereiken. Probeer ook via de sociale netwerken andere mensen te bereiken: vraag aan deelnemers om in hun kennissenkring mensen aan te spreken. Als mensen

Participatiehefboom Methodes

PARTICIPATIE: WAAROM EN HOE?

worden aangesproken door iemand die ze kennen en vertrouwen, is de kans veel groter dat ze op het aanbod ingaan.

toegankelijk

Als je voor andere media kiest, zorg er dan voor dat je folders, affiches en artikels in regionale en lokale bladen, tv, radio en evenementen toegankelijk zijn opgesteld.

Dat betekent dat je onder meer de volgende elementen in het oog houdt:

- kies opvallende, vrolijke kleuren en vermijd donkere kleuren;
- communiceer in eenvoudige taal: gebruik zo weinig mogelijk woorden, maar geef de noodzakelijke informatie gebald weer en dit op een aanstekelijke manier;
- gebruik grote letters en kies voor veel witruimte;
- let op met illustraties, foto's, humor. Gebruik steeds het referentiekader van je beoogde doelgroep en weet zeker dat je boodschap niet verkeerd begrepen kan worden;
- maak gebruik van teasers en zorg dat je communicatie in het oog springt: hang uitnodigingen aan de deurklink, zet uitroptekens op straat, bezorg je flyer of uitnodiging in een ongewoon formaat of in een ongewone verpakking...

3.2 DREMPELS VOOR PARTICIPATIE WEGNEMEN

deelnemen

Drempels belemmeren niet alleen de toegang tot participatie, mensen met minder behartigde belangen worden ook tijdens participatieprocessen en -activiteiten geconfronteerd met drempels die participatie bemoeilijken. Het is noodzakelijk ook met deze drempels rekening te houden als je wil dat mensen met minder behartigde belangen echt kunnen deelnemen aan het lokaal sociaal beleid.

vertrouwen

In de eerste plaats hebben mensen met minder behartigde belangen over het algemeen weinig vertrouwen in het bestuur. Ze zitten al jaren in een precaire situatie en hebben die in veel gevallen meermaals aangeklaagd bij verschillende instanties. Toch is er weinig of niets veranderd.

Deze mensen hebben als het ware geleerd dat hun mening er niet toe doet. Het is voor hen dan ook moeilijk te geloven dat er deze keer wel iets zal verbeteren.

participatie gevaloriseerd zal worden

Voor lokale besturen die kiezen voor participatie is het dan ook van groot belang om aan te tonen dat de participatie gevaloriseerd zal worden. Je neemt de mensen met minder behartigde belangen én hun situatie ernstig. Dat betekent dat je ook de voorstellen en knelpunten die deze groepen aandragen ernstig neemt en als dusdanig behandelt en onderzoekt. Je zult iets doen met de uitkomst van het participatieproces en wat die ook is, ze met hen in open dialoog bespreken. Koppel altijd terug naar deze groepen. Ook als je op iets niet kunt ingaan, geef je aan waarom.

Doe je dit niet, dan raken mensen gefrustreerd en ontgoocheld. Ze beoordelen het als onverschilligheid vanwege het beleid. Het gevolg is dat mensen afhaken of in de toekomst bij voorbaat afzien van participatie. Het is dus noodzakelijk voor een lokaal bestuur om actief gevolg te geven aan de inbreng die deze groepen via participatie leveren.

participatiecultuur en de vaardigheden

Een tweede drempel die volwaardige participatie van groepen met minder behartigde belangen bemoeilijkt, heeft te maken met de participatiecultuur en de vaardigheden en kennis die mensen ervoor moeten hebben. Mensen met minder behartigde belangen zijn niet gewoon om hun mening te geven en hebben vaak het gevoel dat participatie toch niets voor hen is.

vergadercultuur

Dat heeft voor een deel te maken met een gebrek aan participatie-ervaring. Maar ook een gebrek aan algemene vaardigheden om informatie goed te kunnen opnemen en plaatsen speelt deze groepen parten. Groepen met minder behartigde belangen zijn niet gewend te functioneren binnen de vergadercultuur die formele participatie-initiatieven kenmerkt. Bijeenkomsten duren te lang en inhoud worden vaak op een erg abstract niveau behandeld. Het tempo waarmee onderwerpen worden behandeld ligt te hoog met als gevolg dat mensen moeite hebben om alles goed te begrijpen. Het gehanteerde taalgebruik is in veel gevallen ingewikkeld en onvoldoende concreet.

Het zal van belang zijn om rekening te houden met deze knelpunten als je een succesvolle participatie van groepen met minder behartigde belangen wil realiseren. We geven hiervoor enkele concrete tips en aandachtspunten.

- Zorg dat alle partijen kunnen meedenken en -praten op hetzelfde niveau. Zorg voor extra ondersteuning voor groepen die dat nodig hebben. Dit kan bijvoorbeeld door een voorbereidende sessie te houden waarop je het onderwerp al een eerste keer bespreekt.
- Kies voor duidelijke en begrijpbare taal. Bijna alle onderwerpen kun je ook met simpel taalgebruik bespreken. Vermijd abstracte en moeilijke woorden. Maak het taalgebruik bespreekbaar: laat mensen weten dat ze gerust om verduidelijking mogen vragen.
- Hou inhoud concreet. Gebruik voldoende voorbeelden. Zorg dat ze aansluiten bij de leefwereld van de deelnemers. Gebruik visuele voorstellingen.
- Ga er niet van uit dat iedereen alles begrepen heeft. Peil bij de deelnemers of iedereen nog kan volgen.
- Hou bijeenkomsten kort. Twee uur is in de meeste gevallen het maximum.
- Wissel vergaderingen af met andere activiteiten: een buurtwandeling, een bezoek aan een dienst of instelling, een toegankelijk verhaal van een deskundige, getuigenissen van mensen enzovoort. Zo hou je het proces afwisselend en interessant.

Participatiehefboom Methodes

PARTICIPATIE: WAAROM EN HOE?

*psychologische en
praktische drempels
praat erover*

Ten derde: mensen met minder behartigde belangen worden in hun dagelijks leven geconfronteerd met problematische situaties op verschillende levensdomeinen. Ook die dagelijkse strijd en problemen stelt mensen voor een aantal psychologische en praktische drempels tot participatie.

Mensen met minder behartigde belangen hebben vaak geen langetermijnperspectief. Bij momenten hebben ze dan ook belangrijker dingen aan hun hoofd dan participatie. Acute problemen, zorgen en de dagelijkse strijd om te overleven, gaan dan voor en eisen alle aandacht op. Onvoorzien omstandigheden komen bij iedereen wel eens voor, mensen met minder behartigde belangen hebben echter – mede door een beperkter sociaal netwerk – minder mogelijkheden om er op korte termijn oplossingen voor te vinden.

Voor lokale besturen die een participatieproces hebben opgestart kan dat natuurlijk vervelende gevolgen hebben: mensen dagen niet op of haken helemaal af, ze reageren hun stress en problemen af tijdens bijeenkomsten, richten hun woede op de aanwezige beleidsmensen enzovoort. Een goede tip is: praat erover en ga na op welke manier je eventueel randvoorwaarden kunt scheppen om psychologische drempels aan te pakken en het verdere verloop van het participatieproces niet te hypothekeren.

De situatie waarin deze groepen verkeren, leidt daarnaast ook tot een aantal praktische drempels. Het kost vaak weinig moeite om daaraan tegemoet te komen, terwijl het voor de deelnemers het verschil kan maken tussen wel of niet participeren. We geven enkele heel concrete tips.

- Kies een goed bereikbare locatie. Zorg ervoor dat die geen negatieve connotaties heeft en de mensen er zich op hun gemak voelen.
- Maak ook dat de locatie gemakkelijk bereikbaar is. Organiseer vervoer of betaal gemaakte vervoerskosten terug. Raad je het openbaar vervoer aan, leg dan de eerste keren samen het traject af. Zo raken de mensen vertrouwd met het traject, de stopplaatsen, de sfeer enzovoort.
- Kies een tijdstip dat past bij de situatie van de doelgroep. Woensdagnamiddag is een slecht moment voor ouders met kinderen, terwijl 's avonds in het donker dan weer niet uitnodigend is voor ouderen. Let ook op belangrijke evenementen (kermis, WK voetbal enzovoort).
- Organiseer kinderopvang als je ouders met kinderen verwacht.
- Zorg voor koffie, een drankje en/of hapje.

4 CONCLUSIE

Participatie biedt een duidelijke meerwaarde. Voor lokale besturen betekent het onder meer een interactief beleidsinstrument om de kwaliteit, de efficiëntie en de effectiviteit van hun beleid te verhogen. Voor groepen met minder behartigde belangen geeft participatie vooral een grotere toegang tot de grondrechten. Voor de samenleving maakt het een wereld van verschil.

Participatie kan bovendien altijd en overal en zo smal en zo breed als je maar kunt denken. Het is alleen niet vanzelfsprekend. Het vraagt de moed om de visie om te zetten in daden, in een beslissing om er op een zorgzame maar aanstekelijke manier voor te gaan. Als je die beslissing eenmaal kunt nemen, vraagt het ook inspanning om de nodige vaardigheden vlot onder de knie te krijgen tot ze een evidentie worden. Het is ook zoeken naar de juiste mensen die de juiste participatievormen op het juiste moment kunnen uitwerken.

Wat die juiste participatievormen betreft, biedt deze Participatiehefboom je een overvloed aan inspiratie. Wat de beslissing betreft erin te geloven en ervoor te gaan – die is nu helemaal aan jou. Neem hier tijd voor. Durf experimenteren. Participatie loont!

